

**ΠΑΡΑΓΡΑΦΗ ΚΑΙ ΑΠΟΣΒΕΣΤΙΚΗ ΠΡΟΘΕΣΜΙΑ  
ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΗΣ ΕΥΘΥΝΗΣ  
ΤΟΥ ΠΑΡΑΓΩΓΟΥ ΕΛΑΤΤΩΜΑΤΙΚΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ<sup>1</sup>**

*Ιωάννης Χαμηλοθώρης*

*Εφέτης, Πρόεδρος του Τριμελούς Συμβουλίου Διοίκησης του Πρωτοδικείου Αθηνών*

**Α. Εισαγωγικές παρατηρήσεις**

1. Από τις ρυθμίσεις του ν. 2251/94 «για την προστασία του καταναλωτή», με τον οποίο η ελληνική πολιτεία ενέταξε στην εσωτερική έννομη τάξη τη γνωστή κοινοτική οδηγία 85/374/ΕΟΚ «για την προσέγγιση των νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων των κρατών μελών σε θέματα ευθύνης λόγω ελαττωματικών προϊόντων», θα μας απασχολήσουν εκείνες που αναφέρονται στο ειδικό θέμα της παραγράφου και της αποσβεστικής προθεσμίας.

Θα επιχειρηθεί ειδικότερα μία ερμηνευτική προσέγγιση των διατάξεων της παρ. 13 του άρθρου 6 και της παρ. 5 του άρθρ. 14 του νόμου αυτού. Να θυμίσουμε τις διατάξεις αυτές:

Με την παρ. 13 του άρθρου 6, ορίζονται τα εξής:

«Οι αξιώσεις κατά του παραγωγού για ζημίες παραγράφονται μετά τριετία αφότου ο ζημιωθείς πληροφορήθηκε ή όφειλε να πληροφορηθεί τη ζημία, το ελάττωμα και την ταυτότητα του παραγωγού. Μετά τη δεκαετία από τη κυκλοφορία του συγκεκριμένου προϊόντος επέρχεται απόσβεση των δικαιωμάτων του ζημιωθέντος κατά του παραγωγού».

Οι αντίστοιχες ρυθμίσεις της οδηγίας περιλαμβάνονται στα άρθρα 10 και 11 αυτής.

Στην παράγραφο 5 του άρθρου 14, που έχει ενταχθεί στις μεταβατικές διατάξεις του ν. 2251/94, διαλαμβάνεται ότι :

«αν σε συγκεκριμένη περίπτωση οι κοινές διατάξεις παρέχουν στον καταναλωτή μεγαλύτερη προστασία από την ειδική ρύθμιση του νόμου αυτού, εφαρμόζονται οι κοινές διατάξεις. Εξαιρούνται οι διατάξεις που αφορούν παραγραφές και αποκλειστικές προθεσμίες».

Το πρώτο εδάφιο της παραγράφου αυτής βρίσκει αντιστοιχία στο άρθρο 13 της οδηγίας («η παρούσα Απόφαση δεν θίγει τα δικαιώματα που ενδέχεται να έχει ο ζημιωθείς βάσει των διατάξεων περί συμβατικής ή εξωσυμβατικής ευθύνης ή βάσει

---

<sup>1</sup> Εισήγηση σε επιστημονική ημερίδα που διοργανώθηκε στο Πρωτοδικείο Αθηνών στις 16.2.1996. Βιβλιογραφική ενημέρωση: αρχές 1997, που το κείμενο παραδόθηκε προς δημοσίευση.



ειδικού καθεστώτος ευθύνης που τυχόν έχει τεθεί σε ισχύ μέχρι τις 30.7.85»). Το δεύτερο όμως εδάφιο αποτελεί ρύθμιση καθαρά του έλληνα νομοθέτη.

2. Η κοινοτική οδηγία μετά την ένταξή της στην εσωτερική έννομη τάξη αποτελεί βέβαια εθνικό δίκαιο. Δεν πρέπει όμως να παραγνωρίζεται κατά την ερμηνεία των σχετικών διατάξεων η κοινοτική προέλευσή τους. Έτσι επιβάλλεται κατά το δυνατό η αυτόνομη ερμηνεία τους με τα μέσα που η κοινοτική ρύθμιση παρέχει και με βάση τις αρχές που έχουν αναπτυχθεί από τη νομολογία του Δ.Ε.Κ., το οποίο χαρακτηριστικά αναφέρει ότι «η ερμηνεία εθνικών διατάξεων πρέπει να γίνεται, στο μέτρο του δυνατού, υπό το φως του κειμένου και του σκοπού της οδηγίας, προς επίτευξη του επιδιωκόμενου από αυτήν αποτελέσματος»<sup>2</sup>. Τη σύμφωνη προς την οδηγία ερμηνεία του εθνικού δικαίου έχει διατυπώσει και ο Α.Π. στην απόφασή του 1360/92,<sup>3</sup> όπου αναφέρεται ότι «από το συνδυασμό των παραπάνω διατάξεων του ν. 1414/84, (αφορά εφαρμογή της αρχής ισότητας των φύλων στις εργασιακές σχέσεις), ερμηνευομένου υπό το φως των προαναφερόμενων διατάξεων της οδηγίας 76/207/ΕΟΚ, έτσι ώστε να συμβιβάζεται προς το γράμμα και το πνεύμα της και τους επιδιωκόμενους από αυτή σκοπούς, προκύπτει με σαφήνεια ότι.....».

## **Β. Παραγραφή**

1. Με το εδάφιο α' της παρ. 13 του άρθρου 6 του ν. 2251/94 αποδίδεται όπως προσημειώθηκε το άρθρο 10 παρ.1 της οδηγίας. Η δομή της διάταξης αυτής θυμίζει τη ρύθμιση του άρθρ.937 Α.Κ., προς την οποία και θα συγκριθεί, ενόψει μάλιστα του ότι οι ενοχικές σχέσεις που δημιουργούνται μεταξύ παραγωγού και τρίτου καταναλωτή με βάση το νόμο μπορεί να ειπωθεί ότι εντάσσονται συστηματικά στο πλαίσιο του ευρύτερου αδικοπρακτικού δικαίου.

2. *Έναρξη και όροι της παραγραφής:* Την έναρξη της τριετούς παραγραφής σηματοδοτεί η θετική γνώση ή η υπαίτια άγνοια από το δικαιούχο καταναλωτή, της ζημίας, του ελαττώματος του προϊόντος και της ταυτότητας του παραγωγού. Η ρύθμιση αυτή είναι για τον καταναλωτή δυσμενέστερη από εκείνη του άρθρ. 937 Α.Κ., τόσο γιατί προβλέπει συντομότερο χρόνο παραγραφής, όσο και γιατί για την έναρξη της τριετούς παραγραφής δεν ζητεί οπωσδήποτε θετική γνώση, αλλά αρκείται και στο γεγονός ότι ο καταναλωτής ήταν σε θέση να γνωρίζει τους πιο πάνω νόμιμους όρους (ζημία, ελάττωμα και ταυτότητα του παραγωγού).<sup>4</sup>

<sup>2</sup> Υπόθεση Dori της 14.7.94, υπόθεση Marleasing S.A. 13.11.90

<sup>3</sup> Ευρ. Βήμα 1993 σελ. 291

<sup>4</sup> Βλ. *Ι. Καρακώστα*, Η ευθύνη του παραγωγού για ελαττωματικά προϊόντα, σελ. 226

*α. Γνώση ή υπαίτια άγνοια ζημίας:* Απαιτείται και αρκεί γνώση ή δυνατότητα γνώσης των επιζήμιων συνεπειών του ελαττωματικού προϊόντος και δεν χρειάζεται αυτή να αναφέρεται στις επί μέρους ζημίες και στο ακριβές κατά ποσό μέγεθος της ζημίας. Εάν όμως από το ίδιο ζημιογόνο γεγονός παρήχθη και άλλη απρόβλεπτη ζημία, όπως π.χ. στην περίπτωση που εμφανίζεται μεταγενέστερα στον παθόντα καταναλωτή από τη χρήση ελαττωματικού προϊόντος ένα νέο νόσημα, τότε η ζημία είναι νέα και για την έναρξη της παραγραφής είναι αναγκαία η γνώση ή υπαίτια άγνοια και της ζημίας αυτής. Είναι αυτονόητο ότι ο όρος «ζημία» εκλαμβάνεται και ενδιαφέρει εδώ μόνο με την έννοια που προσδιορίζεται στο άρθρ.6 παρ.6 του ν. 2251/94 (άρθρ. 9 της οδηγίας).

*β. Γνώση ή υπαίτια άγνοια του ελαττώματος:* Ο όρος αυτός σημαίνει γνώση ή υπαίτια άγνοια των περιστάσεων που δείχνουν ότι το προϊόν δεν παρέχει την ασφάλεια που δικαιούται να αναμένει ο καταναλωτής, ενόψει των ειδικών συνθηκών και ιδίως της εξωτερικής εμφάνισής του, της εύλογα αναμενόμενης χρησιμοποίησής του και του χρόνου κατά τον οποίο τέθηκε σε κυκλοφορία. Ενδιαφέρει βέβαια, όχι οποιοδήποτε ελάττωμα, αλλά εκείνο που προκάλεσε τη ζημία και γι'αυτό ο ζημιωθείς πρέπει να είναι σε θέση να γνωρίζει ότι η ζημία του είναι αποτέλεσμα συγκεκριμένου ελαττώματος.

*γ. Γνώση ή υπαίτια άγνοια της ταυτότητας του παραγωγού:* Τέλος, για να αρχίσει η τριετής παραγραφή θα πρέπει ακόμη ο καταναλωτής να γνωρίζει ή να παρέλειψε υπαιτίως να πληροφορηθεί την ταυτότητα του υπεύθυνου για τη ζημία παραγωγού του ελαττωματικού προϊόντος. Στην έννοια βέβαια του παραγωγού εμπίπτουν μόνο τα αναφερόμενα στο άρθρο 6 παρ.2,3 και 4 του ν. 2251/94 (άρθρ.3 της οδηγίας) πρόσωπα δηλαδή ο πραγματικός παραγωγός ενός τελικού προϊόντος, μιας πρώτης ύλης ή ενός συστατικού, ο πλασματικός παραγωγός (άρθρ.6 παρ.2 περ.β' ν. 2251/94), ο εισαγωγέας και ο προμηθευτής. Δεν είναι αναγκαίο ο καταναλωτής να γνωρίζει λεπτομερώς και με απόλυτη ακρίβεια το όνομα και τη διεύθυνση του παραγωγού του ζημιογόνου προϊόντος. Αρκεί να γνωρίζει ή να ήταν σε θέση να πληροφορηθεί γι'αυτόν τόσα στοιχεία, ώστε να μπορεί με βάση αυτά να προσφύγει στο δικαστήριο. Η έναρξη της παραγραφής μπορεί να διαφέρει για κάθε ένα από τα ενεχόμενα απέναντι στο καταναλωτή περισσότερα πρόσωπα.<sup>5</sup> Έτσι π.χ. μπορεί ο καταναλωτής κατά το χρόνο της ζημίας να γνωρίζει τον εισαγωγέα του ελαττωματικού προϊόντος, να πληροφορηθήκε όμως ή να ήταν σε θέση να πληροφορηθεί αργότερα από τον τελευταίο, που επεδίωξε την απαλλαγή του, την ταυτότητα του αγνώστου αρχικά παραγωγού (άρθρ. 6 παρ. 4 ν. 2251/94). Στο τελευταίο παράδειγμα η εκ μέρους του προμηθευτή γνωστοποίηση προς τον

<sup>5</sup> Βλ. *Ι. Καράκωστα*, ό. π. σελ. 228

καταναλωτή μέσα σε εύλογο χρόνο της ταυτότητας του αρχικά αγνώστου παραγωγού πρέπει να σημειωθεί ότι έχει διττή σημασία. Από τη μία πλευρά επιφέρει την οριστική απαλλαγή του προμηθευτή και από την άλλη αφετηριάζει την παραγραφή της αξίωσης εναντίον του παραγωγού. Είναι νομίζω και η μοναδική περίπτωση όπου η έναρξη της παραγραφής συνδυάζεται μόνο με τη θετική γνώση της ταυτότητας του παραγωγού, μια και η προηγούμενη δυνατότητα γνώσης των στοιχείων του παραγωγού εκ μέρους του καταναλωτή προϋποθέτει παραγωγό γνωστής και όχι άγνωστης ταυτότητας.

3. Τα ζητήματα της αναστολής και της διακοπής της παραγραφής, καθώς και τα λοιπά με αυτή θέματα, ο κοινοτικός νομοθέτης δεν τα έθιξε, αλλά παρέπεμψε για τη κάλυψή τους στις προβλέψεις του εθνικού δικαίου (άρθρ.10 παρ.2 της οδηγίας). Ο ν. 1961/91 διέλαβε ειδική διάταξη για το θέμα αυτό (...Κατά τα λοιπά εφαρμόζονται οι διατάξεις του Α.Κ. περί παραγραφής...), όχι όμως και ο ν. 2251/94, ο οποίος δικαιολογημένα θεώρησε περιττή μία τέτοια μνεία παραπομπής στις σχετικές διατάξεις του Α.Κ., αφού με την ένταξη της οδηγίας στο ελληνικό δίκαιο και συνακόλουθα στο σύστημα νομικών εννοιών και κανόνων που το συγκροτούν κρίνεται αυτονόητη η εφαρμογή των σχετικών κανόνων του Α.Κ. (247 επ.) για την κάλυψη των ηθελημένων κενών της κοινοτικής οδηγίας. Πρέπει να σημειωθεί εδώ ότι ειδικά ως προς το ζήτημα της σύντμησης του χρόνου της παραγραφής δεν θα τύχει εφαρμογής η διάταξη του άρθρ. 275 Α.Κ., αλλά εκείνη του άρθρ. 6 παρ.12 (αποδίδει το άρθρο 12 της οδηγίας), σύμφωνα με την οποία κάθε συμφωνία περιορισμού ή απαλλαγής του παραγωγού από την ευθύνη του είναι άκυρη, μία και είναι σαφές ότι η σύντμηση του χρόνου της παραγραφής συνιστά έμμεσο περιορισμό των αξιώσεων του καταναλωτή<sup>6</sup>. Ο κοινοτικός νομοθέτης, θέλοντας να αποφύγει τη φαλκίδευση των δικαιωμάτων του καταναλωτή, δεν άφησε εδώ περιθώρια για ρυθμίσεις στα μέρη ή στον κοινό νομοθέτη. Η παραίτηση όμως από τη συμπληρωθείσα παραγραφή είναι ισχυρή (276 Α.Κ.), αφού αποτελεί διάθεση απαλλοτριωτού δικαιώματος και συνακόλουθα δεν θίγει την κοινοτικής προέλευσης ρύθμιση του αρθρ.6. παρ.2 του ν. 2251.

4. Η τριετής παραγραφή αναφέρεται μόνο στις αξιώσεις του καταναλωτή κατά του παραγωγού που στηρίζονται στον ειδικό νόμο. Έτσι δεν καταλαμβάνει τις αξιώσεις που στηρίζονται αποκλειστικά στο κοινό δίκαιο, όπως λ.χ. είναι η αξίωση χρηματικής ικανοποίησης λόγω ηθικής βλάβης ή ψυχικής οδύνης, η οποία υπόκειται στην παραγραφή του άρθρου 937 Α.Κ. Στην παραγραφή επίσης του κοινού δικαίου (20ετή του άρθρ.249 Α.Κ., εκτός αν προκύπτει σε συγκεκριμένη σχέση βραχύτερη) υπόκειται και η αναγωγική αξίωση του ενός από τους εις ολόκληρον οφειλέτες, που

<sup>6</sup> Βλ. *Ι. Καράκωστα*, ό. π. σελ. 220

ικανοποίησε το δανειστή-καταναλωτή, κατά των συνοφειλετών του, η οποία (αναγωγική αξίωση) έχει αυτοτέλεια και ρυθμίζεται από το κοινό δίκαιο, για την εφαρμογή του οποίου ο κοινοτικός νομοθέτης αφήνει εδώ το πεδίο ελεύθερο.

### Γ. Αποσβεστική προθεσμία

1. Η καθιέρωση της δεκαετούς αποσβεστικής προθεσμίας των δικαιωμάτων του ζημιωθέντος καταναλωτή αποτελεί μία εύλογη παραχώρηση του νομοθέτη προς τον παραγωγό για τη θέσπιση σε βάρος αυτού γνήσιας αντικειμενικής ευθύνης. Πράγματι, στο πλαίσιο του συμβιβασμού ουσιαστικά των αντιτιθέμενων συμφερόντων (βιομηχανίας και καταναλωτών), γέννημα του οποίου υπήρξε η κοινοτική οδηγία<sup>7</sup>, σύμφωνα με την οποία, ενόψει της αποτελεσματικότερης προστασίας του καταναλωτή, ο τελευταίος δεν χρειάζεται να αποδείξει για να ευδοκιμήσει η αγωγή του ότι το προϊόν βγήκε ελαττωματικό από το χώρο ευθύνης του παραγωγού, εμφανίζεται δικαιολογημένος ένας τέτοιος χρονικός περιορισμός, μια και αποτρέπει την αδιάκοπη επιβάρυνση του παραγωγού με ένα κίνδυνο πρόκλησης ζημίας από τα κυκλοφορούντα προϊόντα του συνεχώς αυξανόμενο με την πάροδο των ετών.

2. Η έναρξη της αποσβεστικής αυτής προθεσμίας τοποθετείται στην ημερομηνία που ο παραγωγός έθεσε σε κυκλοφορία το συγκεκριμένο ελαττωματικό προϊόν, το οποίο προξένησε τη ζημία. Θέση σε κυκλοφορία σημαίνει συνειδητή εκ μέρους του παραγωγού διάθεση, αποστολή ή παράδοση του προϊόντος για περαιτέρω διανομή εκτός της σφαίρας παραγωγής<sup>8</sup>. Όταν στην παραγωγική διαδικασία συμμετέχουν περισσότερα πρόσωπα, τα οποία ευθύνονται με βάση το νόμο απέναντι στον καταναλωτή, για ζημία που του προξένησε ελαττωματικό προϊόν, θα πρέπει να δεχθούμε ότι η αποσβεστική προθεσμία αρχίζει για όλα τα ενεχόμενα πρόσωπα ταυτόχρονα και συγκεκριμένα με τη θέση σε κυκλοφορία του τελικού προϊόντος. Έτσι π.χ. και για τον παραγωγό μέρους πράγματος ή πρώτης ύλης κρίσιμος για την έναρξη της αποσβεστικής προθεσμίας είναι, όχι ο χρόνος που αυτός παρέδωσε το συστατικό ή την πρώτη ύλη στον παραγωγό του τελικού προϊόντος για περαιτέρω επεξεργασία, αλλά ο χρόνος που ο τελευταίος έθεσε σε κυκλοφορία το προϊόν που κατασκεύασε<sup>9</sup>. Έτσι νομίζω εξυπηρετείται καλύτερα ο προέχων σκοπός της

<sup>7</sup> Βλ. Π. Κορνηλάκη, Η ευθύνη του παραγωγού ελαττωματικών προϊόντων, Αρμ. ΜΔ (1990) Π 2 σελ. 204

<sup>8</sup> Βλ. Ι. Καράκωστα, ό.π., σελ. 204

<sup>9</sup> Αντίθ. Καράκωστας, ό.π. σελ. 230, ο οποίος δέχεται ότι κρίσιμος κάθε φορά είναι ο χρόνος κατά τον οποίο το προϊόν εγκαταλείπει το χώρο του υπεύθυνου κατά το νόμο προσώπου (παραγωγού μέρους πράγματος, παραγωγού τελικού προϊόντος, προμηθευτή κλπ.).

αποτελεσματικότερης προστασίας του καταναλωτή, αφού από τη σκοπιά του τελευταίου διακινδύνευση ενέχει η κυκλοφορία του τελικού προϊόντος. Διαφορετικά θα μπορούσε να τρέχει ή και να συμπληρωθεί η προθεσμία, ως προς τον παραγωγό μέρους πράγματος, κατά το χρόνο που αυτό θα βρισκόταν ακόμη στις αποθήκες του παραγωγού του τελικού προϊόντος. Έτσι όμως η αποσβεστική προθεσμία για ορισμένα από τα ευθυνόμενα απέναντι στον ζημιωθέντα καταναλωτή πρόσωπα δεν θα λειτουργούσε ως αντιστάθμισμα, αλλά θα αποτελούσε αδικαιολόγητη εύνοια. Για την έναρξη της αποσβεστικής προθεσμίας αποφασιστική σημασία έχει ο χρόνος που τέθηκε σε κυκλοφορία το συγκεκριμένο ζημιόγONO προϊόν, ανεξάρτητα από τη μαζική ή μη παραγωγή του και τον τρόπο διάθεσής του στην αγορά.

3. Ο ν. 2251 δεν αναφέρει τίποτε για διακοπή ή αναστολή της αποσβεστικής προθεσμίας. Με την πρώτη ματιά, η έλλειψη ειδικής ρύθμισης για τα θέματα αυτά, την οποία παρατηρήσαμε και στην περίπτωση της παραγραφής, θα μπορούσε να ερμηνευθεί ως σιωπηρή παραπομπή στις σχετικές διατάξεις του κοινού δικαίου (Α.Κ.), οι οποίες έλκονται σε εφαρμογή για την κάλυψη του εν λόγω πεδίου. Δεν έχουν όμως, νομίζω, έτσι ακριβώς τα πράγματα. Η κοινοτική προέλευση των διατάξεων του νόμου επιβάλλει μία αναδρομή στο κείμενο και τους σκοπούς της οδηγίας για να αποκαλυφθεί ασφαλέστερα και το νόημα των εθνικών ρυθμίσεων. Η διάταξη του άρθρ.11 της οδηγίας διαλαμβάνει ότι τα δικαιώματα που παρέχονται στο ζημιωθέντα αποσβέννυνται μετά πάροδο δέκα ετών κλπ....., *εκτός εάν στο μεταξύ ο ζημιωθείς στράφηκε δικαστικά κατά του παραγωγού*. Πρέπει ακόμη να μνημονευθεί και η διάταξη της παρ. 2 του άρθρ. 10 που ορίζει ότι «οι ισχύουσες διατάξεις περί αναστολής ή διακοπής της παραγραφής δεν θίγονται από τις διατάξεις της παρούσας Απόφασης» και να επισημανθεί ότι παρόμοια διάταξη δεν διατυπώθηκε για την αποσβεστική προθεσμία. Με τις ρυθμίσεις αυτές και προκειμένου η δεκαετής προθεσμία να αποτελεί, χωρίς παρεκτάσεις, ένα ασφαλές και σταθερό κατά το δυνατό χρονικό πλαίσιο για τον παραγωγό, ώστε αυτός να είναι σε θέση να καθορίζει την πορεία του στην παραγωγική διαδικασία με μεγαλύτερη ασφάλεια, ο κοινοτικός νομοθέτης, όπως γίνεται σαφές, απέβλεψε μόνο στη διακοπή της εν λόγω αποσβεστικής προθεσμίας και μάλιστα μόνο με τη δικαστική προβολή των δικαιωμάτων του καταναλωτή, ενώ απέκλεισε παντελώς την αναστολή αυτής. Ο Έλληνας νομοθέτης με τη σιωπή του δεν θέλησε νομίζω να αποστεί από τις θέσεις αυτές της κοινοτικής ρύθμισης. Απλώς άφησε να καλυφθούν από το κοινό δίκαιο τα ηθελημένα κενά της κοινοτικής οδηγίας, που αναφέρονται μόνο σε ζητήματα της διακοπής της αποσβεστικής προθεσμίας. Αποκλείεται λοιπόν οποιαδήποτε εφαρμογή των σχετικών με αναστολή της παραγραφής διατάξεων του Α.Κ. Από τις αναφερόμενες στη διακοπή της παραγραφής διατάξεις θα τύχουν ανάλογης εφαρμογής η διάταξη του άρθρου 261 εδ.α' Α.Κ., που είναι αναγκαία για να αποσαφηνιστεί ότι δικαστική προβολή των δικαιωμάτων του ζημιωθέντος

καταναλωτή κατά του παραγωγού, με την οποία επέρχεται διακοπή της αποσβεστικής προθεσμίας, σημαίνει άσκηση της αγωγής, και η διάταξη του άρθρ.263 Α.Κ., η οποία προδιαγράφει την τύχη της διακοπείσας αποσβεστικής προθεσμίας σε περίπτωση παραίτησης από το δικόγραφο της αγωγής ή απόρριψης αυτής τελεσιδίκως για λόγους μη ουσιαστικούς<sup>10</sup>. Εξάλλου το ζήτημα εάν συγχωρείται συμπλήρωση της αποσβεστικής προθεσμίας κατά την επιδικία θα λυθεί από το κοινό δίκαιο (279,261 εδ.β Α.Κ.). Εφαρμογή επίσης θα τύχει και η διάταξη του άρθρου 280 Α.Κ. που ρυθμίζει γενικότερα ζητήματα, δηλαδή ότι η αποσβεστική προθεσμία λαμβάνεται υπόψη αυτεπαγγέλτως από το δικαστήριο και ότι παραίτηση από τη συμπληρωθείσα αποσβεστική προθεσμία είναι άκυρη<sup>11</sup>.

#### Δ. Ζητήματα επί συρροής αξιώσεων

1. Ο νόμος δεν θίγει τα δικαιώματα που ενδέχεται να έχει ο καταναλωτής με βάση τις διατάξεις του κοινού δικαίου. Ο κοινοτικός νομοθέτης απέφυγε να καθιερώσει την αντικειμενική ευθύνη του παραγωγού, ως αποκλειστική ρύθμιση. Υπήρξε και αυτό μία παραχώρηση, προκειμένου να επιτευχθεί η έκδοση της οδηγίας, η οποία βέβαια (παραχώρηση) συνεπάγεται κάποια χαλάρωση στην εναρμόνιση των εθνικών δικαίων. Έτσι, όταν ο καταναλωτής επιδιώκει την αποκατάσταση συγκεκριμένης ζημίας του από ένα ελαττωματικό προϊόν, είναι δυνατόν να υπάρχει συρροή ευθύνης του παραγωγού από το ν. 2251, από αδικοπραξία του κοινού δικαίου (914, 925 Α.Κ.), από σύμβαση (π.χ. πωλήσεως, μισθώσεως έργου κλπ.) ή ακόμη και από άλλη ειδική νομοθετική ρύθμιση (π.χ. ν. ΓΠΝ/1911).

2. Όπως είναι γνωστό, κατά την κρατούσα στην ομολογία άποψη της ελεύθερης συρροής αξιώσεων υπάρχουν εδώ περισσότερες αυτοτελείς και ανεξάρτητες αξιώσεις, καθεμιά από τις οποίες διέπεται από τους δικούς της κανόνες και συνακόλουθα υπόκειται στη δική της παραγραφή<sup>12</sup>. Αξίζει εδώ να μνημονευθεί και η άποψη περί ενιαίας αξίωσης πολλαπλώς θεμελιωμένης<sup>13</sup>, που αρχίζει να κάνει την εμφάνισή της και στη νομολογία<sup>14</sup>. Σύμφωνα με αυτή υπάρχει μία ενιαία αξίωση που θεμελιώνεται σε περισσότερες νομικές βάσεις και για την παραγραφή της οποίας, εάν οι συρρέουσες διατάξεις αντιφάσκουν μεταξύ τους, θα εφαρμοστεί εκείνη η

<sup>10</sup> ΑΠ 1337/90 ΕΛΔ 33, 135

<sup>11</sup> Βλ. *Ι. Καρακώστα*, ό.π. σελ 231

<sup>12</sup> Πλειοψ. ΑΠ 18/93 ΝοΒ 41, 1069. ΑΠ 1092/92 ΕΛΔ 35, 1351. ΑΠ 1416/85 ΝοΒ 34, 1228.

<sup>13</sup> Βλ. *Απ. Γεωργιάδη*, στον ΑΚ Γεωργιάδη-Σταθόπουλου, άρθρ. 247 αριθμ. 29, άρθρ. 937 αριθμ. 10.

<sup>14</sup> Μειοψ. ΑΠ 18/93 ό.π. ΕφΑθ 9000/88 ΕΛΔ 31, 159.

διάταξη, στην οποία ανήκει τελολογικώς το προβάδισμα<sup>15</sup>. Γίνεται φανερό ότι επί συρροής αξιώσεων δημιουργούνται προβλήματα παραγραφής, τα οποία είναι ενδεχόμενο να οδηγήσουν στον έμμεσο παραμερισμό των πιο πάνω διατάξεων περί παραγραφής και αποσβεστικής προθεσμίας του ν. 2251 και τη ματαίωση του επιδιωκόμενου με αυτές σκοπού, αφού ο καταναλωτής, του οποίου έχει παραγραφεί η αξίωση αποζημίωσης από το νόμο αυτό, θα μπορούσε να επιδιώξει την αποκατάσταση της ζημίας του με βάση τις διατάξεις του κοινού δικαίου που προβλέπουν μεγαλύτερης διάρκειας παραγραφή. Θα πρέπει βέβαια να επισημανθεί ότι ευθεία εκτόπιση των ρυθμίσεων του ν. 2251 από τις διατάξεις περί παραγραφής του κοινού δικαίου δεν μπορεί να συμβεί, λόγω της αυτόνομης και υπερέχουσας θέσης των.

3. Ο Έλληνας νομοθέτης, θέλοντας να αποφύγει τα προβλήματα αυτά, προχώρησε, μολοντί δεν το επέβαλλε η κοινοτική οδηγία, στη ρύθμιση του άρθρου 14 παρ.5, με την οποία, σε περίπτωση συρροής ευθύνης του παραγωγού από το νόμο και το κοινό δίκαιο, ρητά απέκλεισε την εφαρμογή των αναφερόμενων σε παραγραφές και αποσβεστικές προθεσμίες διατάξεων του κοινού δικαίου, που παρέχουν μεγαλύτερη προστασία στον καταναλωτή. Με τη ρύθμιση αυτή, που αποτελεί καθαρά εσωτερικό δίκαιο, θα έλεγα ότι ο Έλληνας νομοθέτης αναδεικνύεται στο σημείο αυτό υπέρμαχος της επιδιωκόμενης από τον κοινοτικό νομοθέτη εναρμόνισης των εθνικών δικαίων, αφού κλείνει μία εστία ανομοιόμορφης αντιμετώπισης των εν λόγω ζητημάτων. Έτσι επί συρροής ευθύνης από το νόμο και από το κοινό δίκαιο, όταν το τελευταίο προβλέπει ευνοϊκότερη για τον καταναλωτή παραγραφή ή αποσβεστική προθεσμία, το προβάδισμα ανήκει εξ *ορισμού* στην κοινοτικής προέλευσης ρύθμιση του ν. 2251/94, η οποία ισχύει και για την αξίωση του κοινού δικαίου. Αν λοιπόν συγκεκριμένη αξίωση αποζημίωσης του καταναλωτή κατά του παραγωγού ελαττωματικού προϊόντος θεμελιώνεται στο ν. 2251 και την αδικοπραξία του κοινού δικαίου (914, 925 Α.Κ.), τότε αποκλείεται η ευνοϊκότερη για το καταναλωτή ρύθμιση του άρθρ. 937 Α.Κ. και θα εφαρμοσθεί η προβλεπόμενη από το άρθρ. 6 παρ. 13 παραγραφή. Ομοίως σε περίπτωση συρροής ευθύνης από το νόμο και από σύμβαση έργου για την αποκατάσταση ζημίας λόγω ελαττώματος προϊόντος, συστατικού ακίνητης εγκατάστασης, θα εφαρμοσθεί και για την ενδοσυμβατική ευθύνη η τριετής παραγραφή και όχι η δεκαετής του άρθρ. 693 Α.Κ. Πρέπει να σημειωθεί ότι στις πιο πάνω περιπτώσεις θα εφαρμοσθεί και η δεκαετής αποσβεστική προθεσμία του νόμου, αφού η μη πρόβλεψη προθεσμίας από το κοινό δίκαιο παρέχει σαφώς μεγαλύτερη προστασία στον καταναλωτή. Αν πέρα από την αξίωση αποζημίωσης που καλύπτεται από το ν. 2251, ο καταναλωτής προβάλλει περαιτέρω και άλλες αξιώσεις που δεν εμπίπτουν στο προστατευτικό πεδίο του

<sup>15</sup> Βλ. Απ. Γεωργιάδη, ό.π. άρθρο 247 αριθ. 29.

νόμου, όπως π.χ. αξίωση αποζημίωσης λόγω καταστροφής του ίδιου του ελαττωματικού προϊόντος ή αξίωση χρηματικής ικανοποίησης λόγω ηθικής βλάβης, τότε για τις αξιώσεις αυτές θα ισχύσει η παραγραφή του κοινού δικαίου, αφού στην περίπτωση αυτή υπάρχει *σώρευση\_αξιώσεων* και *όχι συρροή*. Εξάλλου είναι ενδεχόμενο για την αποκατάσταση της ίδιας ζημίας του καταναλωτή να συντρέχει υποκειμενική σώρευση με τη μορφή της εναγωγής του παραγωγού και προσώπου που δεν εμπίπτει στη ρύθμιση του νόμου, όπως λ.χ. του προστηθέντος υπαλλήλου εκείνου. Σε μια τέτοια περίπτωση η αξίωση κατά του προστηθέντος υπαλλήλου, που ρυθμίζεται αποκλειστικά από το κοινό δίκαιο, υπόκειται στην παραγραφή του δικαίου αυτού.

4. Θα πρέπει, τέλος, να σημειωθεί ότι η ρύθμιση του άρθρ. 14 παρ. 5 του ν. 2251/94 δεν επεκτείνεται στις περιπτώσεις όπου, επί συρροής ευθύνης από το νόμο και από το κοινό δίκαιο, οι διατάξεις του κοινού δικαίου παρέχουν στα ζητήματα της παραγραφής και της αποσβεστικής προθεσμίας μικρότερη προστασία στον καταναλωτή από εκείνη του νόμου.